

Agressieve Buizerds, een poging tot verklaring

Ton Eggenhuizen

In eerdere Takkelingen schreven Bijlsma (1996), Custers (1997) en van Nie (1998) over Buizerds die mensen aanvielen. Eén verklaring luidt dat het hier om asielvogels zou gaan, die op mensen gefixeerd zijn geraakt. Waarom deze vogels dan alleen in het broedseizoen aanvallen, wordt daar echter niet mee verduidelijkt. Het is de vraag of dit gedrag wel zo afwijkend is als wij denken. Binnen één soort is een veelheid aan gedragingen mogelijk, van timide tot agressief. Bijlsma merkte bij het artikel van van Nie (1998) op: "een verklaring van het gedrag simpelweg in de individuele variatie in gedrag van roofvogels ten opzichte van mensen kan zitten". Onze kennis over agressie bij de Buizerd is gering. Het verdient aanbeveling om alle gegevens goed te documenteren. Door deze gevallen naast elkaar te leggen, kunnen we de oorzaak van dit gedrag achterhalen en beter voorlichting geven.

In 1998 kwamen minimaal vier gevallen aan het licht. In Elburg (Ge.) werd een vogel afgeschoten, omdat deze fietsers aanviel en volgens politie en provinciale ambtenaren een verkeersonveilige situatie was ontstaan. Het tweede geval vond plaats in Sleen (Dr.), waar een wielrenner werd aangevallen. Twee andere gevallen speelden in Almere (Fl.). Deze Almeerse gevallen worden in dit artikel uitvoerig behandeld, in de hoop dat ook andere gevallen beter worden gedocumenteerd.

Eerste Almeerse geval

In maart vond André van den Berg het nest van een Buizerd in een perceel populieren (max. 10 m) dat omzoomd wordt door meidoorn en sleedoorn e.d. Het nest zat in een mik, vier m boven de grond. Het perceel is onderdeel van een bosje omgeven door wegen en een vaart. Door het bosje loopt een fietspad dat van niets naar nergens leidt en dus zelden wordt gebruikt. Een hoogspanningsleiding overspant het bosje. Er zit tevens een vossenburcht. Gezien de vele prooiresten vertonen deze vossen zich vaak op dit fietspad. Bij het nest waren in maart twee niet-agressieve Buizerds aanwezig.

Op 4 juni zochten AvdB en TE het nest weer op, maar door de onoverzichtelijkheid van het vak werd het nest niet teruggevonden. Hoewel wij vlak langs het nest met enkele dagen oude jongen moeten hebben gelopen, werd geen Buizerd gehoord of gezien. Het wijfje kan niet ver uit de buurt zijn geweest. Op 10 juni vond AvdB het nest terug. Een oudervogel maakte schijnaanvallen. AvdB kon zich voorstellen dat dit tamelijk intimiderend kon overkomen. De vogel kwam van achter aanvliegen en riep regelmatig; alleen door de vogel aan te kijken hield hij deze op afstand.

Op 17 juni werd een trimster aangevallen. De berichtgeving omtrent aanvallende Buizerds droeg ertoe bij dat de schrik er goed inzat. In de avond van 17 juni werd ik op de hoogte gesteld van de feiten rond de aanvallen die ochtend. Op 18 juni

informeerde ik de plaatselijke politie en Staatsbosbeheer en werden ze tevens op de hoogte gesteld van mijn betrokkenheid bij dit geval. Als zij klachten binnen zouden krijgen, zou contact met mij worden gezocht. Verder werd gevraagd geen persbekendheid aan dit geval te geven. Op deze manier was ik in de gelegenheid om in alle rust de zaak te bekijken.

Op vrijdagochtend 19 juni nam ik ter plaatse poolshoogte. Beide oudervogels cirkelden roepend op c. 25 m boven het brede pad, zonder aan te vallen. Om de ervaring te krijgen van een aanvallende Buizerd ging ik zelfs zó ver, dat ik mij trimmend over het pad ging bewegen! Ook nu geen reactie. Dezelfde avond waren beide vogels wederom aanwezig, maar ze bleven op afstand. Bij dit avondbezoek werden de jongen geringd. Op grond van de biometrische gegevens bleken de jongen 17-20 dagen oud te zijn. Ten tijde van de aanvallen waren zij derhalve 10-17 dagen oud. Op 25 juni werd nogmaals een nestcontrole uitgevoerd. Een van de oudervogels zat op het nest. De vogel had mij laat in de gaten en vloog laag zonder te roepen door het perceel weg. Bij het verlaten van het territorium werd geen Buizerd meer gezien.

Tweede Almeerse geval

Op 19 april controleerde ik een al uit vorige jaren bekend buizerdnest op inhoud. In het nest lagen vijf eieren, terwijl geen oudervogels werden waargenomen. Het nest zat op ongeveer 13.5 m boven de grond. Het populierenperceel maakt deel uit van een bos met een redelijk hoge recreatiedruk. Een intensief gebruikt fietspad (fietsers en trimmers) loopt op nog geen 15 m langs het nest.

Op 7 juni werden drie jongen in het nest aangetroffen en geringd (leeftijd 29-31 dagen). Van de resterende twee eieren werd niets aangetroffen. Op grond van het oudste jong werd de eerste eilegdatum bepaald op 2 april (de verloren eieren kunnen nog voor deze datum zijn gelegd). Zowel tijdens een bezoek op 6 mei als op de ringdatum waren beide ouders aanwezig, maar vielen niet aan. Op 27 juli was het nest leeg (met zeer verse poepsporen) en werden geen oudervogels waargenomen. De nestjongen moeten enkele dagen daarvoor zijn uitgevlogen. Via de plaatselijke krant werd duidelijk dat een trimmer vlakbij dit nest op 28 juli aangevallen was door een Buizerd. Uit een telefoongesprek met hem bleek dat de vogel hem van achter aanviel en hem raakte met zijn klauwen.

Tenslotte enkele vragen die getoetst kunnen worden om te kijken of er algemeen geldende stelregels zijn ten aanzien van agressieve Buizerds.

Trimmers en wielrenners werken als een rode lap op een Buizerd. Of komen deze mensen vaker in het buitengebied en dus eerder in aanraking met Buizerds.

Roofvogelonderzoekers worden zelden door Buizerds aangevallen omdat zij te veel opletten. Als ik een buizerdnest bezoek, kijk ik altijd of ik de oudervogel te zien krijg. Zo toon ik dus zelden mijn achterhoofd en is het onwaarschijnlijk dat zij mij alsnog van achter zal aanvallen.

De periodes waarin de vogels het meest fanatiek het nest verdedigen zijn de kleine jongenfase en de uitvliegfase. Zo ja, dan is agressie beperkt tot korte periodes van enkele dagen.

Aanvallende buizerds zijn doorgaans broedvogels van kleine bosjes en singels. Zijn dit dan ook minder ervaren cq. jonge vogels? Gezien het relatief late legbegin van beide Almeerse nesten zou dit voor beide gevallen kunnen opgaan. Ruiveeronderzoek kan hier wellicht een antwoord op geven. Helaas zijn ruiveren in de Flevolander brandnetelwouden niet gemakkelijk te vinden.

Buizerds zijn niet zo dapper als het lijkt; zij vallen alleen van achter aan. De meeste melders reppen over Buizerds die van achter aanvallen. Het aankijken van de vogel houdt deze op afstand. Dus niet wegrennen of gebogen wegfietsen van de plek des onheils, maar in rust de plek verlaten en te allen tijde de vogel aankijken.

Aanvallende Buizerds zijn altijd vrouwtjes. Vrouwtjes bebroeden de eieren en verzorgen de jongen. Maar zijn zij inderdaad de agressors?

Om deze vragen te beantwoorden verzoek ik eenieder informatie over agressieve Buizerds aan mij te zenden. Graag met toelichting over plaats, datum, omstandigheden, enzovoort. Hoe uitgebreider, hoe beter. Hopelijk kan een overzichtsartikel in de toekomst meer licht werpen op deze spannende materie.

Literatuur

- Bijlsma R.G. 1996. Boze Buizerds jagen joggers de stuipen op het lijf. *De Takkeling* 4(3): 28.
Brewster K.W. 1973. Aggression by female Buzzard at nest. *Brit. Birds* 66: 279.
Custers J. 1997. Waarom wordt een roofvogel agressief? *De Takkeling* 5(3): 11.
Fryer G. 1974. Aggressive behaviour by Buzzards at nest. *Brit. Birds* 67: 238-239.
van Nie G.J. 1998. Waarom wordt een roofvogel agressief?: een reactie. *De Takkeling* 6: 93-94.
Williams G.A. & Coan D. 1973. Buzzard attacking observers at nest. *Brit. Birds* 66: 31-32.

Adres: Harpstraat 71, 1312 KH Almere (telefoon werk: 030-6937700)

Foto. Adulte, vrij lichte Buizerd boven Almere Hout, oktober 1997 (Dave Schmitt). *Adult, rather white Buzzard, circling over Almere Hout, October 1997.*